

**ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
ІНСТИТУТ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
Кафедра публічного управління та адміністрування**

РОМАЗАНОВ РОМАН РОФІМОВИЧ

**ЄВРОАТЛАНТИЧНА ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ ЯК ГАРАНТІЯ
НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ**

Спеціальність: 281 Публічне управління та адміністрування

АВТОРЕФЕРАТ

кваліфікаційної роботи за другим рівнем вищої освіти (магістр)

Миколаїв – 2021

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Актуальність теми. Події 2014 року змусили владу України більше зосередити свою увагу на забезпеченні національної безпеки України та трансформуванні держави у нову систему безпеки. Найкращим варіантом з яких, за оцінкою тодішньої влади, виявилась Організація Північноатлантичного Договору. На сучасному етапі вступ до НАТО вважається одним з найкращих варіантів забезпечити безпеку громадян та суверенність держав у Європі. Забезпечення національної безпеки України залишається однією з гостріших та найважливіших тем сучасності.

По-перше, Україна є на даний момент «плацдармом» подій, що розділяє ЄС та РФ, яка з воєнної точки зору сприймається як НАТО та ОДКБ, що робить дане питання актуальним не тільки у нашій країні, а й у всій Європі.

По-друге, дослідження шляху євроатлантичної інтеграції України дає змогу розглянути факти, що вплинули на сучасний стан подій у державі. Таким чином аналіз цього питання надасть змогу відкоректувати шлях країни до активної та дієвої інтеграції у Північноатлантичний Альянс.

По-третє, аналіз альтернативних сценаріїв забезпечення національної безпеки України дає повну картину подій та надає можливість розглянути варіанти, якими Україна може або могла би піти. Даний аналіз необхідний через нечіткий розподіл думок громадян щодо шляху України до НАТО, розгляд альтернатив може надати населенню достатню освіченість у цьому питанні.

Навіть шляхом поверхневому огляду сучасних подій в Україні можна зробити висновок, що тема забезпечення національної безпеки буде актуальною ще багато років.

Північноатлантичний Альянс, що виник 1949 року, став організацією, яка цілком здатна виконати цілі з забезпечення безпеки, а саме:

- виступати основою стабільності в Євроатлантичному регіоні;

- служити форумом для проведення консультацій з проблем безпеки;
- здійснювати захист від загроз проти держав-членів НАТО;
- сприяти ефективному запобіганню конфліктам і брати активну участь у кризовому врегулюванні;
- сприяти розвитку партнерства з іншими країнами Євроатлантичного регіону.

Пріоритетним національним інтересом України у сфері зовнішньополітичної діяльності є розвиток та подальше поглиблення відносин стратегічного партнерства України з Організацією Північноатлантичного договору (НАТО). Але питання членства України в НАТО у сучасних умовах є досить неоднозначним і багатовимірним, оскільки включає геополітичну та геостратегічну, історичну та політичну, військову, правоохоронну та економічну складові й потребує формування відповідної позиції систем влади на всіх рівнях. Повноцінне членство України в НАТО – це, безумовно, справа майбутнього, що вимагає суттєвих зусиль і від України, і від НАТО як системи колективної безпеки, що переживає період пристосування до сучасних потреб у галузі безпеки та оборони.

На 2021 рік забезпечення національної безпеки в умовах довготривалого конфлікту на Донбасі є одним з основних питань, що аналізують дослідники цієї сфери і багато аналітиків розглядають перспективу приєднання України до Організації Північноатлантичного договору. Теоретичні засади та аспекти НАТО та національної безпеки в Україні та за кордоном присвятили свої праці такі вчені, як В. Павлютін, О. Глазов, Н. Косолапов, Я. Кондратьєв, В. Кітлер, Л. Чожновский, Ю. Косов, В. Копанчук, О. Гончаренко, В. Горбулін, С. Ленкіч, В. Павлакович, Зб. Бжезінський, А. Зленко та ін. Однак, незважаючи на наявність значної кількості наукових праць по цій тематиці, питання перспектив залучення України до євроатлантичної системи безпеки все ще залишається розмитим.

Метою дипломної роботи є дослідження відносин НАТО-Україна у контексті забезпечення Альянсом національної безпеки України у сучасному геополітичному становищі.

Для досягнення поставленої мети дослідження сформульовано такі **завдання:**

- дослідити теоретико-методологічні засади вивчення національної безпеки та євроатлантичної інтеграції України;
- визначити особливості євроатлантичної інтеграції нових членів Альянсу;
- висунути сценарії розвитку України згідно її геополітичного становища та продемонструвати переваги й недоліки євроатлантичної інтеграції України;
- проаналізувати відношення населення України до вступу у Північноатлантичний Альянс;
- розглянути відповідність України стандартам НАТО та продемонструвати прогрес їх імплементації;
- розробити рекомендації для дієвого інтегрування України у НАТО.

Об'єкт дослідження – національна безпека України та особливості її забезпечення.

Предмет дослідження – проблеми та перспективи євроатлантичної інтеграції України як гарантії національної безпеки.

Методи дослідження. Для розв'язання поставлених завдань було використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів: теоретичного узагальнення, аналізу та синтезу для уточнення та удосконалення понятійно-категоріального апарату національної безпеки, євроатлантичної інтеграції та НАТО; хронологічний аналіз для розкриття нормативно-правового регулювання відносин Україна-НАТО; експертних оцінок для визначення перспектив вступу України у Північноатлантичний Альянс; логічного

узагальнення для розроблення висновків та рекомендацій щодо збільшення шансів на інтеграцію у євроатлантичну систему безпеки згідно із сучасними загальносвітовими тенденціями та досвіду країн-членів.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження полягає в обґрунтуванні перспективних напрямків розвитку відносин України та НАТО на основі використання стратегічних можливостей країни та геополітичного становища. Магістерська робота є самостійною науковою працею в галузі державного управління, у якій автором отримано нові науково обґрунтовані результати, що розкривають проблеми забезпечення національної безпеки України шляхом інтеграції до НАТО. Особистий внесок автора також полягає в розробці практичних рекомендацій для дієвого інтегрування України у НАТО.

Практичне значення результатів магістерського дослідження обумовлене можливістю використання в міністерствах відповідного профілю, Верховною Радою, Кабінетом Міністрів, облдержадміністраціями (відділи зовнішніх відносин та інтеграції) та навчальному процесі при викладанні відповідних дисциплін. Результати проведеної автором роботи також можна використовувати в навчальному процесі Інституту державного управління Чорноморського державного університету імені Петра Могили при викладанні дисциплін з підготовки фахівців з публічного управління.

Публікації. Матеріали дослідження частково були представлені у тезах доповіді до Науково-практичної конференції «Актуальні проблеми юриспруденції. Публічне управління в Україні в умовах децентралізації влади та наближення її до європейських стандартів» в рамках щорічної міжнародної наукової конференції «Ольвійський форум – 2021: стратегії країн Причорноморського регіону в геополітичному просторі».

Структура роботи відповідає поставленій цілі та завданням. Дослідження складається з переліку умовних скорочень, вступу, трьох розділів (семи підрозділів), висновків, списку використаних джерел (147 найменувань) та додатку. Загальний обсяг роботи становить 119 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

У вступі обґрунтовано актуальність обраної теми магістерської роботи, розкрито стан наукової розробки проблеми дослідження, визначено мету і завдання роботи, її об'єкт і предмет, теоретичні та методологічні основи, зазначено структуру й обсяг роботи. У дослідженні розглядаються перспективи розвитку відносин НАТО-Україна у контексті забезпечення Альянсом національної безпеки України у сучасному геополітичному становищі.

У першому розділі «ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ЄВРОАТЛАНТИЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ» охарактеризовано становлення та особливості національної безпеки України і основна концепція НАТО, хронологічно проаналізовані документи, що пов'язані з відносинами Україна-НАТО і сформульовані рекомендації з зарубіжного досвіду нових країн-членів Альянсу.

Підрозділ 1.1. *«Категоріальний апарат дослідження проблеми євроатлантичної інтеграції України»* присвячений визначенню понять «національна безпека», «євроатлантична інтеграція» та «НАТО», що розкриває понятійно-категоріальний апарат теми національної безпеки та інтеграції до Північноатлантичного Альянсу та специфіку визначення цих термінів.

У підрозділі 1.2. *«Законодавча та нормативно-правова база регулювання відносин Україна-НАТО»* досліджується українська генеза інтеграції у північноатлантичні структури безпеки та проаналізована хронологічним методом нормативно-правова база шляху України до Організації Північноатлантичного договору.

У підрозділі 1.3. *«Закордонний досвід євроатлантичної інтеграції на прикладі країн Балкан»* розглядаються особливості інтеграції в структуру НАТО нових членів Альянсу: Албанії, Хорватії, Чорногорії, а також описаний шлях Боснії і Герцеговини та які проблеми їй заважають. На основі досвіду цих країн вироблені рекомендації, де визначені фактори

ризиків та перспективні дії, що можуть також допомогти і Україні у її шляху до Євroatлантичного Альянсу.

У другому розділі «ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ЄВРОАТЛАНТИЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ ТА ЇЇ РЕЗУЛЬТАТИ» досліджено напрями розвитку України враховуючи специфічне геополітичне розташування, розглянуто специфіку «слабкої держави», визначена пріоритетність розвитку держави, проаналізована громадська думка щодо вступу держави до НАТО та описаний процес імплементації Україною стандартів і виконання критеріїв Організації Північноатлантичного Договору.

У підрозділі 2.1. *«Особливості геополітичного становища України та проблеми її національної безпеки»* розглядає унікальність геополітичного положення України, переваги та недоліки цього географічного розташування, описані сценарії розвитку України у її шляху до забезпечення національної безпеки та виявлені можливості і перешкоди щодо вибору вступу до воєнних блоків чи нейтралітету, а також охарактеризовані погляди українців на євроатлантичний шлях України.

У підрозділі 2.2. *«Стандарти та вимоги до вступу для потенційних членів НАТО»* проголошуються критерії, що потребує НАТО від держав-партнерів, описуються етапи, які проходить кожен кандидат на вступ перш ніж стати членом Альянсу та демонструються досягнення України у встановленні стандартів НАТО.

У третьому розділі «ПРОБЛЕМИ ЄВРОАТЛАНТИЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЧЛЕНСТВА У НАТО» з'ясовані основні перешкоди, що стають перед Україною у шляху до членства, описані переваги і недоліки вступу та побудовані рекомендації, що можуть допомогти Україні більш активно розвиватись у відносинах з НАТО.

У підрозділі 3.1. *«Проблеми та перспективи вступу України в НАТО»* розглядається, що саме робить неспроможним вступ країни до НАТО та які можна отримати можливості від приєднання до Альянсу, також описуються з якими загрозами у випадку вступу може зіткнутися Україна.

У підрозділі 3.2. «Рекомендації щодо ефективної євроатлантичної інтеграції України» створені на основі праць дослідників, власного аналізу та досвіду країн Західних Балкан рекомендації, що можуть допомогти Україні приєднатися до Північноатлантичного Альянсу у середньостроковій перспективі.

ВИСНОВКИ

У магістерській роботі вирішується актуальне наукове завдання, що полягає в аналізі спроможності НАТО забезпечити Україні національну безпеку та розробці практичних рекомендацій задля активного вступу України до євроатлантичних структур безпеки з урахуванням аналізу праць науковців з даної теми та закордонного досвіду країн-членів Альянсу. Отримані результати дослідження дозволяють сформулювати наступні висновки:

1. На даний час сформована достатньо велика джерельна база щодо теоретичних та практичних аспектів національної безпеки, але досить застаріла та потребує оновлення, тим паче, що фактор НАТО, як гаранту нацбезпеки досліджений недостатньо. Раніше більшість науковців розвивали статус позаблоковості України як найкращий вибір для забезпечення національної безпеки, відтепер стоїть питання аналізу можливості Північноатлантичного Альянсу надати гарантії безпеки для України. Ці обставини визначили вибір теми магістерської роботи, об'єкта, предмета та мети дослідження.

На думку автора найкоректніше визначення поняття «національна безпека» наступне: «Національна безпека – це одна з основних сфер функціонування держави, що визначає здатність забезпечити захищеність нації та національних інтересів суспільства шляхом захисту від найбільш істотних з реально існуючих загроз і небезпек, а також здатність розпізнавати такі виклики і своєчасно вживати необхідні заходи для їх нейтралізації».

2. На основі проведеного аналізу нормативно-правової бази встановлено, що Україна з активно намагалась приєднатись до

євроатлантичної структури безпеки шляхом виконання програм «Партнерство заради миру» та щорічних «План дій Україна-НАТО» та «річний Цільовий план дій Україна-НАТО», що давали змогу розвиватись Україні на шляху до більш тісної співпраці з Північноатлантичним Альянсом з метою отримання Плану дій по членству у НАТО для здійснення конкретних кроків та забезпечення себе більш суттєвими гарантіями. У наслідку проведення багатовекторної політики процес поступового інтегрування був набагато повільнішим ніж міг би бути. З 2010 до 2014 Україна затвердила себе як позаблокову країну та не визначала за ціль приєднання до блоку. Після подій 2014 року інтегрування у НАТО стало одним з основних шляхів розвитку країни та було закріплене у Конституції. З аналізу нормативно-правової бази можна зробити висновки, що на даному етапі історії становлення Україна обрала шлях активної інтеграції до структур НАТО.

3. Виявлені особливості процесу інтеграції країн, що приєдналися у більш сучасному вимірі, а саме після 2009 року, які дає змогу побачити з якими труднощами може зустрітись на своєму шляху Україна, таким чином можна прийти до таких висновків:

- геополітичне розташування країни має суттєве значення для Альянсу;
- консолідована сильна політична воля та високий рівень громадської підтримки можуть стати поштовхом для прийняття України у НАТО;
- низький рівень економічного розвитку, неефективність і корумпованість державних інституцій, невиконання внутрішніх демократичних перетворень відповідно до вимог НАТО суттєво вповільнюють процес приєднання;
- війна й поствоєнна ситуація негативно впливають на євроатлантичну інтеграцію країни та збільшують тривалість цього процесу;

– якщо не забезпечити постійне інформування громадян про НАТО, це загрожує зниженням рівня підтримки й активізуванням противників членства;

– проведення референдуму про вступ до НАТО є суто політичним рішенням, але є показовим та демонструє дію прямої демократії, що може збільшити довіру українців до влади (відчуття причетності та відповідальності);

– Росія впливає на зовнішньополітичні рішення країни шляхом стимулювання внутрішніх суперечностей, продукування внутрішньополітичної нестабільності, грі на політичних амбіціях окремих політиків і політичних сил.

4. Геополітичне положення України ускладнює процес інтегрування у НАТО через вплив РФ на громадську думку населення, тим паче, що влада до 2014 намагалася балансувати та проводила багатовекторну політику, що не приводила до одного повного результату. Було розглянуто декілька сценаріїв розвитку України, що надає можливість проаналізувати найбільш безпечні та найменш ризиковані шляхи розвитку держави, виділимо з них основні:

Сценарій «А». Це політика послідовного зближення з Організацією Північноатлантичного договору та трансформування України з метою відповідності до вимог НАТО. Також підтримання відносин з РФ на рівні стратегічного партнерства.

Сценарій «Б» – «Європейський вибір». Імплементування Україною «рейнської моделі» економічного розвитку з метою досягання повного членства в ЄС. Ставлення курсу України у напрямку європейського розвитку та підтримка стратегічного рівня відносин з Росією як двоєдиний фундамент національної дуалістичної стратегії розвитку України.

Сценарії групи «Д». Вони забезпечують збільшення вибору шляхів розвитку «скандинавського» чи «європейського» на 15-20 років.

Встановлення Україною політики нейтралітету протягом даного часу. Збереження рівних відносин з Заходом і Сходом, що може надати можливість Україні знизити внутрішні й зовнішні ризики і набути крок за кроком рівня європейської країни.

Сценарій «Д»: «Фінляндизація». Формування та захист національних інтересів України на основі загальнонаціонального порозуміння суспільства і політичних сил разом з проведенням політики активного нейтралітету. Результатом такого сценарію може бути: набуття Україною рис «європейскості» та демократичних цінностей; перехід від шляху «дикого капіталізму» до моделі «скандинавського соціалізму»; шляхом прямої демократії поступово нав'язати суспільству ідею «європейського соціалізму», що пов'язана з соціал-демократією; через ведення рівноправної взаємодії з США, ЄС та Росією отримати рівень самостійної європейської держави; вибори шляху України щодо вступу в євроатлантичні структури безпеки на основі національного референдуму.

Сценарій «Д»: «Французький шлях – лінії де Голля». Сценарій забезпечує зміну моделі від «західної лібералізації» до «м'якого авторитаризму» з ціллю пристосування всіх сфер суспільного життя до демократичних норм, таким чином Україна буде мати порозуміння з боку Заходу і настороженість з боку РФ.

Сценарій «В»: «Членство в ЄврАзЕс (ОДКБ)». Неспроможність країни у середньостроковій перспективі досягти критеріїв ЄС і вимог НАТО та безсилля у досягненні згоди з даних питань усередині країни змушує Україну приєднатися до Євразійського економічного співтовариства (ЄврАзЕс) і Організації договору про колективну безпеку (ОДКБ). Співпраця з Заходом залишається переважно на економічних засадах, які є питанням спільного інтересу.

Автор, підсумовуючи усі фактори, вважає, що Україна могла б залишатися позаблоковою та нейтральною державою, якщо б мала сильну

владу, яка наполягала на установленні конкретики щодо протекції за Будапештським Меморандумом.

5. У українського суспільства на 2021 рік сформувалась достатня неоднозначна думка щодо євроатлантичного напрямку України, за наведеними дослідженнями можна побачити, що південні та східні регіони виступають скоріше проти вступу до Альянсу і це не включаючи окуповані території, де проживають 13% населення України. Наслідками загальнонаціонального референдуму щодо вступу до НАТО України були б досить висока явка, але дуже роздріблений результат, що унеможливило прогнозування результатів.

6. Україна швидко імплементує стандарти НАТО, але це не гарантує вступ, головніше є виконання критеріїв та поставлених завдань. На даний момент Україна впровадила близько 16% від стандартів у той час як новий член Альянсу Чорногорія лише 8%.

З позитивних моментів імплементации стандартів можна виділити такі:

- Одержання кращих технологій для захисту національної безпеки, незалежності і суверенітету України.;
  - Вихід з геополітичного домінування Росії та досягнення рівноправних міждержавних відносин з РФ;
  - Створення передумов інтеграції в НАТО;
  - Підвищення стабільності в Європі;
  - Застосування досвіду та допомоги НАТО в підвищенні дієвості оборонної сфери України;
  - Створення можливості забезпечити протидію російської агресії на території України;
  - Покращення міжнародного іміджу України;
  - Зміцнення інститутів громадянського суспільства;
- Також існує і негативний аспект виконання Україною критерій НАТО:

- Збільшення напруги серед військовослужбовців через скорочення чисельності збройних сил;
- Призупинення постачання оборонних замовлень з Росії для українських військових підприємств;
- Обмеження самостійності в прийнятті деяких рішень у галузі оборонної та зовнішньої політики;
- Посилення розбіжностей геополітичних інтересів України і РФ.

7. Розроблені рекомендації та визначено, що для забезпечення розвитку процесу інтеграції до НАТО потрібно виконати такі дії:

- послідовно виконувати завдання, що визначені у Плані дій Україна – НАТО та Цільових планах;
- продовжувати впровадження системи дієвого цивільного контролю над силовими структурами;
- забезпечити максимальну прозорість бюджетів на національну оборону, правоохоронну діяльність та інформаційну підтримку програм співробітництва України з НАТО;
- розширити діяльність з досягнення сумісності Збройних Сил України та збройних сил держав-членів НАТО;
- актуалізувати питання безпеки в Чорному морі через агресивні дії Російської Федерації. Дипломатам треба привертати увагу до нинішнього статусу Керченської протоки, фактичної анексії Азовського моря Росією. Уваги потребує використання РФ українських економічних зон у Чорному морі як потенційної причини для дестабілізації. Дипломатам потрібно вести переговори з Російською Федерацією, а для цього потрібен дієвий канал обміну інформацією та налагодження діалогу з Росією;
- розглянути можливість використання досвіду країн-членів НАТО (зокрема, країн Балтії, Польщі) щодо створення національної системи територіальної оборони. Запросити радників, інструкторів НАТО для

розробки нормативно-правової бази, налагодження взаємодії територіальної оборони з Нацгвардією і ЗСУ;

– вирішити питання з напруженням у відносинах з Угорщиною щодо порушення прав угорської меншини у Закарпатті;

– важливим питанням є збереження спадкоємності контактів у ВРУ в незалежності від того, які партії отримують більшість у ВРУ нового скликання. Вкрай важливо зберегти незмінність української позиції щодо співпраці та реформ у євроатлантичному напрямі;

– Відмінити обов'язковий військовий призов.

Підсумовуючи вищезгадане потрібно сказати, що такими темпами Україна отримає членство в НАТО лише у довгостроковій перспективі, але дії РФ щодо дестабілізації країни та створення (можливо у майбутньому) «замороженого» конфлікту не дає змоги повернутись до інших сценаріїв розвитку Української держави. І хоч перспективи досить туманні можна побачити деякий прогрес у громадській думці та невеликим поступовим крокам України у однобічному напрямі, що все ж таки може дати якийсь результат на відміну від багатовекторної політики.

АНОТАЦІЯ

Ромазанов Р.Р. Євроатлантична інтеграція України як гарантія національної безпеки.

Кваліфікаційна робота на здобуття рівня магістра з державного управління за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування», Чорноморський національний університет імені Петра Могили, Інститут державного управління. – Миколаїв, 2021

Кваліфікаційна робота присвячена дослідженню відносин НАТО-Україна у контексті забезпечення Альянсом національної безпеки України у сучасному геополітичному становищі. Описуючи розвиток відносин України з НАТО виникла потреба у аналізі понять «національної безпеки», «євроатлантичної інтеграції». Виконано узагальнення розуміння концепції НАТО як воєнного блоку, а також опрацювання хронологічним методом розвитку відносин між Україною та НАТО. Проведено аналіз закордонного досвіду інтеграції в Організацію Північноатлантичного Договору на прикладі Албанії, Хорватії, Чорногорії та Боснії і Герцеговини.

Основна увага кваліфікаційної роботи приділяється вибору сценарію розвитку України зважаючи на її геополітичне положення та перспективам реформування збройних сил та інших сфер до євроатлантичних стандартів.

Ключові слова: національна безпека, НАТО, євроатлантична інтеграція, нормативно-правова база, закордонний досвід, нейтралітет, геополітика, критерії членства в НАТО.

SUMMARY

Romazanov R.R. Euro-Atlantic integration of Ukraine as a guarantee of national security.

Qualification work for a master's degree in public administration specialty 281 "Public Administration", Petro Mohyla Black Sea National University, Institute of Public Administration. - Mykolaiv, 2021

The qualification work is devoted to the study of NATO-Ukraine relations in the context of ensuring the Alliance of National Security of Ukraine in the current geopolitical situation. Describing the development of Ukraine's relations with NATO, there was a need to analyze the concept of "national security", "Euro-Atlantic integration". The generalization of the understanding of NATO's concept as a military bloc has been performed, as well as the elaboration of the chronological method of development of relations between Ukraine and NATO. The analysis of foreign experience of integration in the organization of the North Atlantic Treaty on the example of Albania, Croatia, Montenegro and Bosnia and Herzegovina was carried out.

The main attention of the qualification work is paid to the choice of the scenario of Ukraine's progress taking into account its geopolitical position and prospects of reforming the armed forces and other spheres to Euro-Atlantic standards.

Key words: national security, NATO, Euro-Atlantic integration, legal framework, foreign experience, neutrality, geopolitics, criteria for NATO membership.